

«ІМІДЖ...» ЧИТАЮТЬ І НА ГОВЕРЛІ

Незабутніми залишилися туристські будні літа 2015 року... Випала нагода стати учасником гірського велопоходу п'ятої категорії складності.

Нитку маршруту походу між містами Львів та Івано-Франківськ через Карпати розробляв відомий харківський велотурист, рекордсмен України Андрій Нечепоренко.

У Кременчуцькому міському клубі туристів була заявлена протяжність маршруту 770 км, із подоланням 14 гірських перевалів і сходженням на гору Говерла.

У похід вирушила група досвідчених туристів «Карпати-2015» із міст Комсомольська, Кременчука, Харкова та Кобеляк, всього шість спортсменів, у тому числі і подружжя – Леонід та Тетяна Кузьменки. Керував групою майстер спорту України з велосипедного туризму, рекордсмен України Володимир Попов (м. Комсомольськ), а Кобеляцький НВК № 1 представляв автор цих рядків.

У ході походу, крім спортивної та пізнавальної мети, ставив собі ще й реалізацію своєї освітньої цілі – подальша робота над своєю методичною проблемою з вивчення природоохоронних територій України з проведенням певних біологічних досліджень. Цим питанням займаюся з 2008 р. разом зі своїми вихованцями з велосипедного туристського загону «Обрій»...

Потяг Харків – Львів вчасно прибуває на станцію призначення. Львів зустрічає прохолодною погодою. Моросить дощ. Швидко збираємо велосипеди, лаштуємо велорюкзак і вирушаємо в дорогу.

Омріяні гори сивіють десь вдалині. До них добрий день ходу. Спочатку рівнинна дорога поступово піднімається в гори і на півдні Львівщини перетворюється на справжню гірську. За Бориславом долаємо перший перевал – Бухівський. Попередження керівника походу про примхливий характер погоди в горах справджується.

У Бориславі світило сонце, а на перевалі нас рясно кропить гірський ливень. За Східницею дорога з асфальтової, не дуже хорошої якості, переходить у гірську. Рухатися по ґрунтово-щебенистому покриттю з домішками каміння складно. Потрібно докладати значних зусиль і добре тримати руля, щоб не впасти. Поволі втягуємося в гори і прямуємо долиною річки Стрий проти течії.

Біля сіл Рибник та Майдан в'їжджаємо в національний природний парк «Сколівські Бескиди». Неширока гірська долина потічка Рибник по обидва боки обмежена гірськими масивами з досить крутими схилами, які вкриті лісом. Смереки, як свічки, здіймаються в небо, ніби підпираючи його. Сонце піднімається все вище і відганяє туман з долини. Високо в горах він перетворюється на біло-сиві скупчення, які поволі розсіюються. В повітрі відчувається волога. Попід лісом густо росте трава, а ближче до дерев розкинулось царство мохів, лишайників, папоротей і хвощів. За селом Майдан вперше під час цього походу на галявинах з'являється дика малина.

Далі прямуємо долиною річки Стрий за маршрутом м. Турка – с. Бориня – с. Верхнє Висоцьке – с. Либохора. З останнього розпочинається підйом на перевал Руський шлях – 1217 м над рівнем моря. Спочатку долаємо досить круті підйоми в лісі, потім стрімкий двадцятиградусний підйом на полонині до хребта перевалу.

Перед нами в сизій імлі відкривається Закарпаття. Одразу пригадався Іван Попович із пісню «Закарпаття моє». На перевалі доводиться пробиратися вузькою стежиною по скельних виступах до місця спуску. Спочатку переносимо велосипеди, а потім рюкзаки. Схили перевалу та полонина густо поросли чорницею. Але плодів не так то й багато. Нещодавно тут проходили жінки, збирачі ягід. Вітер посилюється. На перевал ідуть хмари. Трохи поодаль спалахує блискавка. Залишивши під хрестом записку туристам, які тут будуть проходити в майбутньому, швидко збираємося в дорогу. З «розвідки» прийшов керівник нашої групи. Слідом за ним пробираємося вниз. Рюкзаки на спині, велосипеди поруч в руках і весь час на гальмах. Спускаємося по ледь помітній стежині, часом перестрибуючи з каменя на камінь. Здавалося б спуск повинен бути легшим ніж підйом, але ми цього не відчуваємо.

Невидима сила штовхає нас уперед і їй досить важко протидіяти. Спочатку долаємо крутий безлісий спуск по схилу хребта довжиною біля 200 м. Доходимо до смуги лісу і робимо перепочинок.

Далі дорога виляє по схилу серпантином. Спуск екстремальний. Дорога густо посипана камінням, а подекуди ще й перекрита поваленими деревами. Смереки змінюються широколистяними буками, а ще нижче ростуть дуби. Раптом ліс закінчується, і опиняємося на гірських луках. Навколо стоїть неповторний медовий аромат. У різнотрав'ї спостерігається кілька видів волошок. Вони колючі. Можливо тому місцеві жителі не косять тут траву. Серпантин закінчується і дорога стрімко несе нас донизу. Тут також чатує небезпека. У траві трапляється велике каміння. Треба бути пильними. Можна розбити велосипеди, а то й травмуватися. Невпинний рух донизу вже почав дошкуляти.

Як раптом з'являються перші оселі с. Буковець. Із цього села розпочинається наш довгий шлях через гірські перевали та долини до міста Хуст, неподалік якого розташована Долина нарцисів. Ця заповідна територія є відділенням Карпатського біосферного заповідника. Котловина, яка веде до міста Хуст розташована по обидва береги річки Ріка. Ця долина добре освітлюється сонцем. Тут тепліше, ніж у Прикарпатті, тому ростуть теплолюбні рослини. Долина оповита виноградом. Часто зустрічаються горіх грецький, дикий персик, дикі черешні, абрикоси. Спуск до м. Хуст був легким і нагадував день відпочинку. Дорога крутіше чи пологіше прямує донизу. По черзі минаємо селище Міжгір'я та села Запереділля, Нижній Бистрий, Березове, Горінчеве, Іза.

По обіді автотрасою Р-21 їдемо до повороту в Долину нарцисів. Повертаємо ліворуч з автотраси згідно з вказівником «Долина нарцисів». Минаємо село Кіреші. Проїхавши півкілометра зупиняємося біля одного зі стелів, який вказує місця зростання нарцису вузьколистого, рослини з Червоної книги України. Орієнтуватися досить легко, тому що тут таких стелів кілька. Але саму рослину у другій половині липня побачити неможливо. Нарцис цвіте у травні. Тоді долина вкривається суцільним білим килимом квітучих рослин. У цей час тут багато відвідувачів, які милуються неповторним видовищем. Часом така людська увага до заповідних рослин призводить до зменшення численності нарцисів внаслідок зривання квітів та їх витоптування. У кінці ж липня в Долині можна спостерігати лише старанно підкошені ділянки, на яких видніються оглядові майданчики, верби, які інколи стають перепоною для

самих нарцисів та асфальтову дорогу, яку збудували для зручності відвідувачів і місцевих жителів.

Доки хлопці відпочивають, відвідую адмінбудинок відділення. Цікаву екскурсію про Карпатський біосферний заповідник проводить науковий співробітник О. Ю. Ігнатенко. До буклетів та світлин про заповідну територію Ірина додає ще й грамоту почесного відвідувача цього відділення.

Далі наш шлях продовжується до найвищої вершини України гори Говерли. Із Хустської рівнини піднімаємося в гори долиною річки Теребля. Минаємо вражаюче водосховище біля села Вільшани та село Колочава. По дорозі до Кобелецької та Косівської Полян минаємо три перевали, в тому числі й Прислоп. Дорога з цього перевалу прокладена долиною невеликої гірської річки. Доводиться з велосипедами брести по воді, скакати по великому камінню та стримувати ровера, бо спуск донизу досить крутий.

У Косівській Полянні набираємо справжньої газованої мінеральної води з природного джерела і продовжуємо свій шлях через черговий перевал до міста Рахів, а потім шлях у 25 км до села Говерла, де й починається сходження на сідловину, яка з'єднує два двотисячники Карпат – Говерлу та Петрос.

Одразу за селом починається Чорногірський масив Карпатського біосферного заповідника, стоїть контрольно-пропускний пункт з охороною. Купляємо квитки і їдемо гірською дорогою за вказівниками «Гора Говерла». Нам потрібно піднятися з висоти 750 м до позначки 1540 м. А далі сходження на Говерлу.

За КПП кам'янисто-щебенистою ґрунтівою одразу йдемо на 10% підйом. Наступний вказівник говорить, що до Говерли 16 км. Під час сходження якраво спостерігається висотна поясність. З початку підняття минаємо букові праліси Карпат – об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Серед потужних буків обабіч гірської дороги та на полянах можна помітити дуб, березу, клен, ясен. Поволі піднімаємося гірським лісовим серпантинном. Знак вказує на підйом 12%.

Біля позначки 1000 м над рівнем моря зупиняємося і розглядаємо стелю «Мішаний праліс». Із широколистяного лісу змінюється мішаним. Про це говорять й інші таблички на екологічній стежині. Бук поступово замінюється смерекою та ялицею. Серед трав'яного покриву домінує маренка запашна з участю анемони дібрової, зеленчука жовтого, досить поширені папороті.

З висоти 1200 м починається пояс хвойних лісів. У них майже повністю переважає смерека. Інколи як домішки трапляються вільха сіра та явір. На полянах та безлісних схилах буйно росте трав'яниста рослинність (тут дуже волого). Проїхавши черговий поворот серпантину зупиняємося на великій галявині, яка суцільно покрита іван-чаєм. Смакуємо малиною та ожиною. Буйна та шумлива гірська річка на початку підйому перетворилася на висоті 1300 м на гірський струмок. Далі й струмок зникає. З питною водою може бути проблема, тому набираємо в пляшки воду і продовжуємо підняття. Очевидно нещодавно пройшов дощ. На дорозі калюжі та бакаї. Велосипеди буксують. Часто доводиться обминати велике каміння.

За позначкою 1500 м в'їжджаємо в урочище «Сідловина». Спостерігаємо величну картину карпатських хребтів та гори Говерла. Проїхавши ще 1,5 км зупиняємося біля екологічного пункту «Перемичка» Карпатського біосферного заповідника. Охоронець Володимир пропонує зареєструватися в книзі почесних екотуристів. З радістю погоджуємося. Після залагодження деяких формальностей розташовуємося на ночівлю в будиночку для гостей.

Ранок зустрів нас густим туманом. У 8.00 год. починаємо сходження на гору Говерла. Підйом здійснюють чотири учасники – В. Попов (м. Комсомольськ), О. Лазарев (м. Кременчук), М. Носко (м. Харків) та автор цих рядків зі своїм велосипедом.

Вночі був ливень. Глиниста гірська доріжка розбухла. Йти важко, слизько. Кругом щебінь і каміння. На велосипеді можна проїхати лише окремі метри. Хвойні ліси залишилися внизу. Нас оточують зарості ялівцю. На схилах розкинулись гірські луки. На висоті 2000 м гірська стежина стає майже не помітною. Прямують по суцільних каменях різної величини. Посилився вітер. Різкі його пориви порушують нашу рівновагу. Підніматися важко, особливо з велосипедом. Пояс гірських альпійських луків, який часом переходить у кам'янисті розсипи, простягнувся з характерними мохово-лишайниковими пустищами, формаціями із чорниці, брусниці, ситнику трироздільного, осоки зігнутої, біловуса та інших трав.

Ще 70 м і помічаємо великий хрест. Це вже вершина Говерли.

Вітер ще більше посилюється, зрідка він зриває пелену туману. Тоді, ніби в ілюмінаторі літака проглядається сусідня полонина, яскраво-голубе небо та далеко внизу, як сірникові коробочки, хатинки якогось села. Температура + 8° С, а на сідловині була +16° С. Вершина Говерли плоска, густо посипана камінням, щебенем та дрібною галькою. Але на велосипеді все ж поїхати можна. По черзі випробовуємо мого ровера і пропонуємо проїхатися по горі британцю Себастьяну, який піднявся з протилежного боку, з Квасів. І подумати не міг, що на Говерлі знадобиться знання англійської. Після обміну кількома реченнями та фотографування Себастьян спускається з Говерли. Залишаємо свої вимпели та записку біля герба для майбутніх туристів.

Витягаю Всеукраїнський науково-практичний освітньо-популярний журнал «Імідж сучасного педагога» і показую його своїм колегам. Розповідаю про статтю «Україна єдина», в якій описується похід «Обрію» Північним Причорномор'ям, краса та неповторність нашої Батьківщини. «Хлопці, «Імідж» читають, навіть, на Говерлі!», – завершую свою розповідь.

Через два дні наша група зупиняється біля залізничного вокзалу м. Івано-Франківськ. Похід успішно завершено. Зібрані ж матеріали та спогади ще довго будуть використовуватися на уроках біології та в позаурочний час.